

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента на дисертацію **Богач Олени Миколаївни** на тему: **«Протозоози свиней (поширення, патогенез, профілактика)»**, що подана на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 21 «Ветеринарія» за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина»

Актуальність теми дисертації

Одним із найважливіших аспектів розвитку свинарства є здоров'я тварин, насамперед молодняку та новонароджених поросят. У той же час, серед причин, що стримують його розвиток є інвазійні хвороби. Серед них чимале значення мають кишкові протозоози, а саме – еймеріоз та ізоспоров. Нині ці інвазії набули поширення у багатьох країнах світу.

Економічні втрати свинарів від протозоозів складаються з погіршення засвоюваності молозива у перші дні життя, смертності, зниженням продуктивності та резистентності тварин, відставанням у рості та розвитку, нашарування вторинної інфекції та, як наслідок, додаткових витрат на ветеринарне втручання; збільшення витрат корму на 1 кг приросту ваги. Сума сукупної шкоди від кокцидіозу в свинарстві в грошах еквівалентна недоотримання від 10 до 30 % приросту ваги і загибелі молодняку до 100 %.

Протозоози свиней є поширеними паразитарними інвазіями у господарствах різного типу. Вони володіють вираженою сезонністю і перебігають, переважно, у вигляді асоціацій. В той же час, діагностика еймеріїдозів свиней є досить складною і потребує нових підходів, а випробувані препарати володіють вираженою активністю проти еймерій та є безпечними для застосування.

Для боротьби з протозоозами у традиційних фермах та у господарствах з промисловою технологією розроблено та проводяться лікувально-профілактичні заходи, які засновані на особливостях епізоотології паразитозів.

Крім того, заходи боротьби з паразитами свиней, які вживаються, на сьогоднішній день, не дають належного ефекту. Основною причиною

неефективності заходів є недостатнє знання особливостей епізоотології паразитозів у фермерських та селянських господарствах, а також використання лікувальних препаратів без урахування перебігу змішаних протозоозів, інтенсивності та екстенсивності інвазування, а також із порушенням вимог до їх застосування, зокрема, дозування і кратності обробок, призводить до формування стійких поколінь найпростіших, боротьба з якими ускладнюється у рази. Лише проведення науково-обґрунтованих лікувально-профілактичних заходів при асоційованих протозоозах новими ефективними засобами дезінвазії може забезпечити оздоровлення неблагополучних свиногосподарств.

У зв'язку з цим актуальність дисертації Богач Олени Миколаївни на тему: «Протозоози свиней (поширення, патогенез, профілактика)» не викликає жодних сумнівів.

Зв'язок з науковою тематикою

Дисертаційна робота є складовою частиною науково-дослідної роботи, що виконувалася згідно з державними тематичними планами Національного наукового центру «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини» за завданням 34.00.03.07 П Моніторинг поширення протозоозів свиней та обґрунтування системи їх диференційної діагностики з метою покращення продовольчої безпеки (номер державної реєстрації 0124U000475, 2023–2025 рр.) та її окремою частиною.

Наукова новизна та теоретичне значення дисертації

Здобувачкою в період з 2021 по 2025 рр. проведено моніторингові дослідження щодо поширення та вікових особливостей асоційованих протозоозів свиней в господарствах різних потужностей Півдня України. Вперше з'ясовано поширення та різноманітність найпростіших шлунково-кишкового тракту у в'єтнамських вислобрюхих свиней на півдні України. Встановлено поширення *Isospora suis* у поросят-сисунів з фермерських господарств південної частини і *Cryptosporidium suis* з північної частини Одеської області. Визначено ефективність еймеріостатиків

Турилу 5 %, Бровітаксиду і Ампролеву-плюс за змішаного перебігу ізоспорозу і криптоспоридіозу тварин, застосування яких сприяло нормалізації білкового обміну і прискоренню процесів регенерації інвазованих на змішані протозоози поросят. Вперше доведено дезінвазійну дію *in vitro* дезінфектанту ДЗПТ-2 та Бровадесу-плюс у 3,5 % концентрації за експозиції 150 і 180 хвилин на процес споруляції ооцист еймерій поросят.

Практичне значення результатів дисертації

За результатами проведених наукових досліджень здобувачкою розроблено Методичні рекомендації з діагностики, лікування та заходів профілактики протозоозів свиней (схвалені на засіданні методичної комісії Національного наукового центру «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини» НААН України: протокол № 8 від 23 жовтня 2024 року); використовуються в науково-дослідній роботі і навчальному процесі на факультетах ветеринарної медицини закладів вищої освіти України.

Головні результати, отримані особисто автором

Здобувачкою особисто проведено аналіз першоджерел наукової літератури з напряму досліджень. Дисертанткою проведено вивчення епізоотологічної ситуації щодо кишкових протозоозів свиней у господарствах різних форм власності Одеської, Миколаївської, Херсонської областей України. Встановлено ефективність Турилу 5 %, Бровітаксиду і Ампролеву-плюс за змішаного перебігу протозоозів поросят.

Самостійно визначено вибір теми та напрямів досліджень дисертаційної роботи, розроблено схему експериментальних досліджень. Статистично оброблено та узагальнено отримані результати. Сформульовано висновки та практичні пропозиції виробництву.

Під час оцінки автентичності дисертації був проведений аналіз звіту перевірки роботи на плагіат, наявність текстових запозичень (програма UNICHECK), на підставі якого дійшли висновку, що дисертаційна робота **Богач Олени Миколаївни** на тему: **«Протозоози свиней (поширення, патогенез, профілактика)»**, є результатом самостійних досліджень здобувача.

і не містить елементів плагіату за запозичень згідно з постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 п. 9 Використані ідеї; результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Кількість наукових публікацій

Результати досліджень, висвітлені в дисертації, опубліковані в 14 наукових працях, у тому числі 6 статей у фахових наукових виданнях України, 1 стаття у науковому виданні, що включене до наукометричної бази даних Scopus, Web of Science, 1 стаття у науковому періодичному виданні ЄС (одноосібно), 5 тез доповідей на наукових конференціях та одні методичні рекомендації.

Основні положення дисертаційної роботи доповідались, обговорювались і були схвалені на засіданнях ученої ради ННЦ «ІЕКВМ» (2021–2024 рр.) та на міжнародних науково-практичних конференціях: XIII International Scientific and Practical Conference «Multidisciplinary academic research, innovation and results» (Prague, Czech Republic, 5–8 квітня 2022 р.), I International Scientific and Theoretical Conference «Modern vision of implementing innovations in scientific studies» (Sofia, Bulgaria, 31 березня 2023 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні питання ветеринарної медицини: реалії та перспективи» (м. Харків, 23 травня 2023 р.), Міжнародній науково-практичній конференції науково-педагогічних працівників та молодих науковців «Актуальні аспекти розвитку ветеринарної медицини в умовах Євроінтеграції», присвяченій 85-річчю заснування факультету ветеринарної медицини ОДАУ (м. Одеса, 14–15 вересня 2023 р.), VetBioConnect: онлайн-конференція аспірантів і молодих вчених у сфері Єдиного здоров'я та біотехнології (м. Харків, 3–4 червня 2024 р.).

Зауваження і побажання до змісту

Дисертаційна робота написана державною мовою і відповідає чинним вимогам. Наукові положення та пропозиції для виробництва аргументовані і пов'язані з одержаними результатами досліджень, що підтверджені відповідним експериментальним матеріалом, аналізом літератури та

статичною обробкою. Висновки викладені в дисертації, узгоджуються з поставленими завданнями та отриманими результатами.

Поряд із аргументованими та безперечними положеннями трапляються питання, які потребують додаткового уточнення при захисті дисертаційної роботи, а саме:

1. У розділі «Результати досліджень» наведено середню інтенсивність інвазії 298 ОГФ і 98 ОГФ у свиней, а яка тоді низька ступінь інтенсивності інвазії?

2. У розділі 3.7 під час визначення ефективності еймеріостатиків за змішаного перебігу ізоспорозу і криптоспоридіозу поросят інтенсивність препаратів зручніше представити у вигляді табличного матеріалу.

3. Чому саме визначали дезінвазійну дію препаратів ДЗПТ-2 та Бровадез плюс на процес споруляції ооцист?

4. У анотації, висновках відсутні результати ефективності еймеріостатику Турил 5 % за змішаного перебігу ізоспорозу і криптоспоридіозу.

Дисертація справляє в цілому позитивне враження, і висловлені зауваження не впливають на високу оцінку роботи здобувачки.

Відповідність дисертації спеціальності та профілю ради

Дисертаційна робота **Богач Олени Миколаївни** на тему: «**Протозоози свиней (поширення, патогенез, профілактика)**», подана до захисту у спеціалізовану вчену раду на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 21 «Ветеринарна медицина» за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина» за своєю актуальністю, науково-теоретичним рівнем, основними результатами обґрунтованості, основними положеннями і результатами опублікованими у фахових виданнях, новизною та практичним значенням відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та постанові Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення

разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 341 від 21.03.2022 р. Зміст дисертації відповідає паспорту спеціалізації.

Рецензент:

Кандидат ветеринарних наук,
завідувачка лабораторії вивчення
хвороб свиней
Національного наукового центру
«Інститут експериментальної і
клінічної ветеринарної медицини»

Олена КОЛЬЧИК

*Людмила Кольчик
Гол. спец. з кадрів*

